

Рецензія на дисертацію
Чорного Євгена Михайловича
на тему «Адміністративно–правове регулювання державно-приватного
партнерства у сфері будівництва та експлуатації
транспортних шляхів в Україні»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю
081 Право

Актуальність теми дисертаційної роботи. Державна політика у сфері розвитку транспортної інфраструктури є одним із ключових факторів забезпечення сталого економічного зростання, підвищення інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності України. Ефективність вирішення завдань у цій сфері залежить від залучення інвестицій, сучасних технологій та управлінських інструментів, що у свою чергу вимагає тісної співпраці держави з приватним сектором. Державне-приватне партнерство (ДПП) виступає одним із найперспективніших механізмів для реалізації таких проектів, зокрема у сфері будівництва та експлуатації транспортних шляхів.

Попри значний потенціал ДПП, його використання в Україні має низку проблем: недосконалість нормативно-правового регулювання, відсутність ефективних механізмів контролю та моніторингу, складність процедур укладення та реалізації договорів. Це обумовлює необхідність удосконалення адміністративно-правових механізмів, які регламентують діяльність держави та приватних партнерів у цій сфері.

Європейський досвід демонструє успішні приклади залучення приватних інвестицій у транспортну інфраструктуру за умов ефективного нормативно-правового регулювання та прозорих адміністративних процедур. Для України,

яка інтегрується до європейської спільноти та прагне адаптувати своє законодавство до стандартів ЄС, питання реформування регулювання ДПП є надзвичайно актуальним.

У контексті масштабного оновлення транспортної інфраструктури, викликаного як економічними, так і воєнними чинниками, адміністративно-правове регулювання ДПП у цій сфері набуває стратегічного значення. Зокрема, післявоєнна відбудова України потребує впровадження нових підходів до взаємодії держави та бізнесу, що повинно забезпечити прозорість, ефективність та справедливість у реалізації інфраструктурних проєктів.

Таким чином, дослідження адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства у сфері будівництва та експлуатації транспортних шляхів в Україні відповідає актуальним потребам держави, спрямованим на модернізацію правової системи, підвищення ефективності державного управління та розвитку транспортної інфраструктури. Це дозволить не лише вирішити існуючі проблеми, але й закласти основу для сталого розвитку країни в умовах сучасних викликів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації на тему «Адміністративно–правове регулювання державно-приватного партнерства у сфері будівництва та експлуатації транспортних шляхів в Україні», базуються на:

Комплексному аналізу нормативно-правової бази

У роботі досліджено національні та міжнародні нормативно-правові акти, що регулюють державно-приватне партнерство (ДПП) у сфері транспортної інфраструктури. Особливу увагу приділено законам України, підзаконним актам, а також стандартам і директивам Європейського Союзу, які адаптуються в Україні у рамках євроінтеграції.

Емпіричних даних

У дисертації використано практичні кейси реалізації проєктів ДПП в Україні та за кордоном, зокрема успішні приклади з європейських країн (Польща, Німеччина, Франція). Це дало змогу оцінити дієвість правових

механізмів і виявити проблеми, що стримують реалізацію аналогічних проектів в Україні.

Системному підході

Дослідження проводилося із застосуванням міждисциплінарного підходу, який дозволив поєднати адміністративно-правові, економічні та управлінські аспекти функціонування ДПП у сфері будівництва та експлуатації транспортних шляхів.

Розгляд та вирішення поставлених завдань дозволили Чорному Є. М. у кінцевому підсумку досягнути поставленої мети дослідження. Достовірність наукових положень підтверджується значною кількістю публікацій. Загалом представлені результати дослідження є цілком обґрунтованими та достовірними.

Наукова новизна, представлена у дисертації, її основні наукові положення, висновки та рекомендації. Оцінюючи основні здобутки дисертаційного дослідження, варто вказати на окремі результати, що є новими. Так, заслуговує уваги наведення чітких та лаконічних дефініцій понять державно-приватного партнерства, державного партнера, приватного партнера й виділення функцій ДПП, таких як цільова, координаційна, моніторингова та соціальна функції.

Слушним видаються положення про визначення базових нормативних дефініцій:

державно-приватне партнерство – форма співпраці між державними органами та приватними інституціями, яка передбачає спільну реалізацію проектів, що мають соціально-економічне значення, спрямоване на об'єднання ресурсів, знань і компетенцій обох секторів для досягнення загальних цілей на основі договору, у порядку визначеному Законом України “Про державно-приватне партнерство”;

державний партнер – це держава Україна, АРК, територіальні громади представлені відповідними державними органами, що здійснюють управління державною власністю, органи місцевого самоврядування, Національна академія наук України, національні галузеві академії наук;

приватний партнер – це юридична особа, крім державних та комунальних підприємств, установ, організацій.

Доведеною і переконливою вважаємо позицію Чорного Є. М. щодо регулювання питання державної підтримки ДПП у Законі України “Про державну допомогу суб’єктам господарювання” для усунення колізій Закону України “Про державно-приватне партнерство” в частині визначення ДПП як форми, яка не передбачає залучення державної допомоги.

Вважаємо доцільною пропозицію автора про внесення змін до Порядку проведення конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення державно-приватного партнерства щодо об’єктів державної, комунальної власності та об’єктів, які належать Автономній Республіці Крим, затвердженого постановою КМУ № 384 від 11 квітня 2011 року (в редакції постанови КМУ № 401 від 20 травня 2020 року) у контексті скасування вимоги створення компанії-резидента для укладення договору ДПП.

У тексті дослідження, на основі глибокого аналізу іноземного досвіду багатьох держав, дисертантом вміло обґрунтовується потребу у запровадженні поняття “проектної компанії”, яка виступатиме юридичною особою, спеціально створеною для реалізації проекту ДПП та “холдингової компанії”, яка виступатиме материнською компанією над проектною компанією і зможе гарантувати виконання зобов’язань дочірньою компанією.

Загалом, пропоновані положення, що виносяться на захист, є авторськими, чітко сформульовані, логічні, науково виважені та обґрунтовані, їх кількість та кваліфікаційні ознаки відповідають нормативним вимогам.

Ступінь обґрунтованості наукових положень дисертації та їх достовірність. Детальне ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи дає підстави стверджувати, що у проведеному науковому дослідженні запропоновано актуальні заходи щодо покращення адміністративно-правового регулювання будівництва та експлуатації транспортних шляхів в Україні.

Обґрунтовуючи ті чи інші положення, автор опирається на дослідження вітчизняних та іноземних вчених, вміло обґрунтовує власні судження, висновки та пропозиції.

Аналіз змісту дисертації засвідчує, що її автор володіє належним рівнем проведення наукового аналізу, узагальнення та формування обґрунтованих висновків. Дисертантом проаналізовано значний масив літературних джерел (192 найменування), на кожне з яких дано правильне посилання. Вказане засвідчує не лише академічну добросовісність автора, а й глибину проведеного ним дослідження.

Заслуговує на схвалення ґрунтовний аналіз іноземного досвіду не лише впровадження ДПП у транспортній сфері, а й практики їх застосування правових інститутів та моделей, які відсутні в Україні. Більш того, запропоновано яким чином можуть бути адаптовані ті чи інші положення в українському законодавстві.

Теоретичні та практичні висновки, що містяться в дослідженні, спрямовані не лише на вирішення виявлених в ході дослідження проблем, а й можуть стати підґрунтям для подальших наукових пошуків у досліджуваній сфері відносин.

Структура і зміст роботи Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, що мають одинадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 267 сторінок. Список використаних джерел містить 192 найменування і розміщений на 21 сторінці.

Особистий внесок здобувача. Теоретичні положення та розробки в межах дослідження, зокрема ті, які характеризують його наукову новизну та практичне значення результатів, отримані автором особисто.

Теоретичне та практичне значення результатів дослідження. Наукове значення результатів дисертаційного дослідження полягає в узагальненні теоретичних положень попередніх досліджень та практичних рекомендаціях стосовно удосконалення адміністративно-правового регулювання України, що регламентує процес застосування державно-

приватного партнерства у сфері будівництва та експлуатації транспортних шляхів України.

Практичне значення роботи полягає в тому, що авторські пропозиції, отримані за результатами дисертаційного дослідження, можуть бути використані для:

- правореалізуючій діяльності органів місцевого самоврядування в процесі реалізації забезпечення місцевої діяльності (довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження виконавчого комітету Тисменицької міської ради № 154 від 30 квітня 2024 року, довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження Обертинської селищної ради Івано-Франківського району Івано-Франківської області №519/02.1-21 від 01 липня 2024 року, довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження Олешанської сільської ради № 305 від 28 червня 2024 року, довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження Старокривотульського старостинського округу № 62 від 30 квітня 2024 року);
- практичній діяльності приватних компаній при підготовці юридичних документів для муніципальних проєктів у сфері ДПП, зокрема, розробки внутрішніх політик та планів розробки документів щодо впровадження державно-приватного партнерства для реалізації транспортних проєктів на території підприємства (довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження ПП “АРТТЕКС” вих. № 67/1 від 25.07.2024 року);
- освітньому процесі – при підготовці та проведенні занять з курсів Адміністративне право, Публічне адміністрування, що присвячені питанням адміністративно-правового регулювання ДПП в Україні.

Повнота викладу результатів дослідження в публікаціях. Основні результати дисертаційного дослідження викладено в одинадцяти наукових працях, опублікованих у двох наукових фахових виданнях України, одному науковому періодичному виданні іншої держави, одному періодичному

виданні, що входить до наукометричної бази Scopus, та шести тезах наукових повідомлень на науково-практичних конференціях.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація на тему “Адміністративно–правове регулювання державно-приватного партнерства у сфері будівництва та експлуатації транспортних шляхів в Україні” не містить порушень академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації, її окремих положень та оформлення. Як і будь-яке наукове дослідження, дисертаційна робота містить окремі дискусійні положення.

1. Пропозиція щодо створення стратегії для моніторингу реалізації вимог договору про ДПП, висловлена автором на сторінці 48 дисертації вбачається доцільною. Проте, відсутність чіткої методології моніторингу та механізмів внесення змін до стратегії ставить під сумнів ефективність такого підходу.

Автору необхідно запропонувати конкретні критерії та інструменти для перевірки результативності цих стратегій, а також механізми адаптації документа у випадку змін у внутрішній або зовнішній політиці. Адже враховуючи існуючу правову невизначеність і недостатню чіткість у процедурі контролю, перехід до моніторингу може не вирішити головних проблем, таких як недостатній контроль за реалізацією проєктів та недосконала система державного нагляду. Потрібно врахувати, що для більшості проєктів ДПП відсутність контролю може призвести до зловживань або неефективного використання ресурсів.

2. На сторінці 71 дисертації вказано на наявність множинності органів, що регулюють сферу ДПП, як основну проблему для ефективного впровадження цього інструменту.

Проте автор повинен деталізувати, яким чином можна оптимізувати цей процес, скоротити бюрократичні ланки та спростити взаємодію між органами для більш ефективного виконання проєктів. Необхідно включити конкретні кроки щодо вдосконалення інституційної структури, визначення ролей і відповідальності кожного органу в процесі реалізації проєктів ДПП.

3. Висновок, що концептуальні підходи до державного регулювання ДПП повинні враховувати стратегії та інтереси, зокрема в аграрній та екологічній політиці (ст. 199 дисертації), виглядає обґрунтованим. Однак, не зазначено, як ці сфери будуть інтегровані з міжнародними стандартами та практиками залучення інвестицій, передбаченими, зокрема у *European Parliament resolution on public-private partnerships and Community law on public procurement and concessions (2006/2043(INI), Directive 2014/23/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on the award of concession contracts.*

Вважаємо, що в процесі публічного захисту необхідно вказати, як такі стратегії можуть бути синхронізовані з міжнародними інвестиційними вимогами, аби запобігти ризикам недостатньої привабливості для іноземних інвесторів, особливо з країн – членів ЄС.

4. На сторінці 202 дисертації автор пропонує підхід нормативного реінжинірингу для вдосконалення нормативно-правового регулювання державно – приватного партнерства, містить загальні рекомендації, але потребує конкретизації щодо механізмів реалізації цих змін.

Під час публічного захисту необхідно деталізувати позиції автора, щодо "порядку встановлення цін та тарифів" потребує, зокрема, чіткішого опису того, як саме повинні змінюватися існуючі підходи до ціноутворення, а також необхідно розглянути потенційні бар'єри для імплементації таких змін у контексті специфічних умов України, що дозволить зробити пропозиції більш практично досяжними.

5. Хоча в дослідженні згадується про недостатнє кадрове забезпечення, це питання потребує більш глибокого аналізу та конкретизації.

Вказано, що створення нових органів для реалізації політики у сфері ДПП лише збільшить навантаження на державний бюджет, однак при цьому недостатньо обґрунтовано, як саме зможе бути вирішена проблема кадрової недостатності, якщо не будуть створені нові спеціалізовані органи або навчальні програми. Крім того, важливим є розвиток існуючих структур і

підвищення кваліфікації кадрів для забезпечення ефективної реалізації ДПП.

Зазначені дискусійні аспекти носять рекомендаційний, уточнюючий характер і не впливають на загальне позитивне враження від дисертаційного дослідження Чорного Євгена Михайловича на тему “Адміністративно–правове регулювання державно-приватного партнерства у сфері будівництва та експлуатації транспортних шляхів в Україні”, яке відрізняється науковою новизною, продуманістю та структурованістю.

Висновок. На підставі проведеного аналізу змісту дисертації Чорного Євгена Михайловича на тему “Адміністративно–правове регулювання державно-приватного партнерства у сфері будівництва та експлуатації транспортних шляхів в Україні”, можна зробити висновок, що представлена робота є самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке відповідає сучасним вимогам до написання дисертаційних досліджень, зокрема щодо актуальності, новизни, наукової обґрунтованості та прикладного значення.

Автор у своїй роботі ґрунтовно проаналізував теоретичні та практичні аспекти адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства (ДПП) у сфері будівництва та експлуатації транспортних шляхів. Він визначив ключові проблеми цієї сфери, запропонувавши інноваційні підходи до їх вирішення. Запропоновані дисертантом принципи регулювання, механізми реалізації ДПП, а також моделі співпраці між державними органами та приватними партнерами формують нову методологічну основу для наукових досліджень у даній сфері.

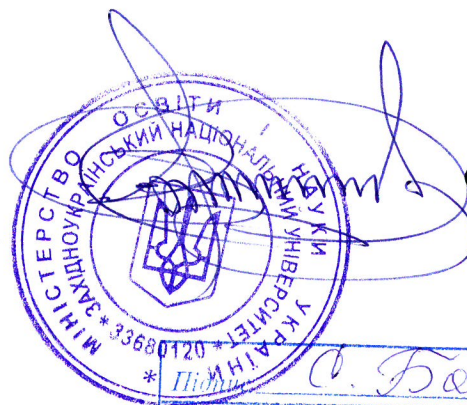
Особливо слід відзначити практичну цінність роботи, яка полягає у можливості застосування її висновків та рекомендацій у вдосконаленні нормативно-правового регулювання ДПП в Україні, зокрема у сфері будівництва та експлуатації транспортних шляхів. Автор продемонстрував здатність критично аналізувати чинне законодавство, виявляти його недоліки та пропонувати реалістичні шляхи їх усунення. Це є вагомим внеском у подальший розвиток теорії і практики ДПП в умовах сучасних соціально-економічних викликів.

Варто підкреслити, що дисертація містить системний і комплексний підхід до вивчення обраної тематики, що сприяє формуванню нових напрямів наукових досліджень у сфері адміністративного права. Запропоновані наукові положення мають потенціал для впровадження у практику правозастосування, а також для використання у навчальному процесі при підготовці фахівців з адміністративного права та регулювання ДПП.

Таким чином, дисертація Чорного Євгена Михайловича не лише демонструє високу теоретичну і методологічну підготовку автора, але й робить реальний внесок у розвиток наукової думки та вирішення практичних проблем державно-приватного партнерства у сфері транспортної інфраструктури України.

Дисертація відповідає спеціальності 081 “Право”, та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор Чорний Євген Михайлович заслуговує присудження їй ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 “Право”.

Офіційний рецензент:
доктор юридичних наук,
декан юридичного
факультету
Західноукраїнського
національного університету

Сергій БАНЯХ

